

Шире се штрајкови по Србији

**Шире се штрајкови по
Србији**

rs.politsturm.com

2025-02-06

4 мин. читања

Последњих недеља се у Србији дешавају и планирају бројни штрајкови и блокаде. Шта ово значи за будућност радничког покрета?

Да би схватили шта се догађа и шта све ово значи за раднички покрет морамо се прво упознати са специфичним тренутним дешавањима, а то су економски штрајкови (штрајкови везани директно за позицију радника који су у штрајку) у следећим предузећима: Апотека Београд, Градско саобраћајно предузеће Београд (ГСП Београд), Јура корпорација (Лесковац) и Леда ММ (Књажевац).

Зашто ова предузећа штрајкују?

Запослени Апотеке Београд се боре за своје економске захтеве још од 2003. године, од када је свака промена закона ишла у корист приватних дистрибутера лекова и приватних апотекарских установа. Наравно, да ли је предузеће државно или приватно не прави никакву разлику у капиталистичком друштву. И једно и друго раде да би пласирали робе на тржиште како би, у облику профита, присвојили додатну вредност коју радничка класа ствара. Треба напоменути да држава у капитализму ради у интересу саме капиталистичке класе. Ако је нека грана привреде јако профитабилна, држава ће је на овај или онај начин приватизовати. Ако одређен део привреде није профитабилан или је једноставно невероватно битан за одржавање целокупног капиталистичког система, онда ће остати у државном власништву и наравно биће недовољно финансиран и у великим дуговима - дуговима који ће на крају радници плаћати кроз порезе, док се ти исти повишени порези након отплаћивања дуга неће смањивати, већ ће опет ићи капиталистима кроз, на пример, набавке наоружања или тендере за инфраструктурне пројекте. [1]

Једина разлика у пракси (за свакодневни живот радника) између државних и приватних предузећа је то што државна предузећа евентуално могу имати мање радне сате или нешто мало већу сигурност на тржишту. Чак и ово задње није нешто претерано истинито, што видимо и на примеру Апотеке Београд која је затворила скоро 30 објеката и отпустила 150 радника током 2024. године. Радницима апотеке дословно увек касне плате, док сама установа нема никакве залихе лекова. Као што видимо, несташнице су бољка капиталистичког а не социјалистичког, система (да не спомињемо уопште огромне монополистичке цене на овом јако профитабилном тржишту). Због свих ових проблема и угњетавања запослени Апотеке Београд су блокирали саобраћај 2. фебруара.[2]

Возачи ГСП погона "Дорћол" - дакле још једног јавног предузећа у власништву града Београда - најавили су протестну шетњу 5. фебруара где ће предати 5 захтева Скупштини града. Тих 5 захтева су да ГСП остане организационо исти као и пре, то јест да престане да се цепа, да Александар Шапић и његов помоћник Мирослав Чучковић одговарају кривично због штете коју су нанели ГСП-у, да се врате одређене линије превоза, обнова возног парка ГСП куповином великих количина тролејбуса и трамваја - и последњи захтев, који је такође и најинтересантнији, да „одговарају сви који су учествовали у намештању [тендера] и препуштању линија приватном превознику Стрела Обреновац“.[3]

Овде важи шта смо већ рекли на тему малих разлика између државних и приватних предузећа, само што је овде очигледно да су возачи ГСП доста смелији са својим захтевима - што је наравно добро.

О ситуацији у Јури смо већ писали два пута током 2024. године када су радници овог предузећа ступили у штрајк због смешно ниских плата и када је један од менаџера предузећа повредио две раднице. 2. фебруара ове године изгледа да долазимо крају ове приче због нарушавања услова основног закона капитализма, а то је извлачење додатне вредности у форми профита које радничка класа ствара радом.

“Због пада продаје својих производа, лесковачка компанија Јура својим радницима нуди плаћено одсуство или споразумни раскид уговора уз отпемнине, саопштио је њен менаџмент.”[4]

Овде видимо да чим не може да се извуче профит из једне гране производње капитал одмах прелази у друге профитабилније гране, а радници у свим овим гранама привреде - било оним које су тренутно у експлозивном развоју, или оним које су у опадању - апсолутно никада неће имати сигурност зато што је главни покретач производње профит, а не задовољавање људских потреба. Као последице кризе имамо стотине радника који су, да подсетимо читаоца, плаћени 47.000 динара (70.000 динара са бонусима али само са максималним прековременим радом и неузимањем боловања 6 месеци или чак годину дана), прошли кроз године угњетавања само да би сада остали без посла. За надокнаду нуди им се комплетно укидање уговора за наводну суму од 350.000 динара што ће их одржати у животу наредних два, три, четири месеца. А шта онда? Баш због свих ових разлога радници Јуре се поново боре да не би остали без чак и оваквих мизерних прихода од којих им животи зависе.[5]

Такође морамо указати на чињеницу да овако бедна позиција радништва није само у одређеним фабрикама попут Јуре и Леда ММ, већ да буквално свака фабрика у Србији ради по режиму бонуса који чине скоро пола зараде производних радника и чија су примања без тих бонуса еквивалентна минималцу који се креће око 47.000 динара.[6]

За крај имамо и предузеће Леда ММ у којем је дошло до обуставе рада због смањења плате радника на бедних 25.000 до 40.000 динара. О овоме смо већ детаљније раније писали, у чланку под називом “Да ли је будућност синдикалне борбе у Србији светла?”.[7]

Сада дефинитивно можемо да одговоримо афирмативно на то питање постављено у наслову чланка: радничка класа у Србији, као и у свим капиталистичким земљама, развија одређени степен класне свести и креће да се бори за економске концесије на тржишту са капиталистима. Ово је наравно неизбежно са акумулацијом капитала која се заснива на беди и сиромаштву радничке класе. Говорећи о таласу штрајкова који су се догодили у Русији 90-их година XIX века, Лењин је рекао следеће:

„Радници су губили исконску веру у непоколебљивост поретка који их гуши, почињали су... нећу рећи схватати, него осећати потребу колективног отпора, и одлучно су кидали с ропском покорношћу пред влашћу.”

Несумњиво је да постоје паралеле између тадашње ситуације у Русији и овога што данас можемо видети у Србији - радницима је у оба случаја, након година безочне експлоатације и понижења, „прекипело”. Но, како и тада, тако и данас, тај бунт није довољан за стварну промену.

Иако је он одличан први корак у развоју класне свести међу радничком класом, борба не сме да буде усмерена једино ка остваривању специфичних,

економских концесија преко којих се не укида експлоатација човека од стране човека у капитализму. Једино како је истинска промена могућа јесте комбиновањем економске и политичке борбе и укидањем самог капиталистичког начина производње - то јест рађањем свести о томе да су интереси радника непомирљиви са читавим тренутним политичким, али и економским, уређењем система, а не само са интересима њихових послодаваца. То се може постићи само успостављањем авангардне комунистичке партије која ће се управо састојати из оваквих најактивнијих делова радничке класе и коју ће водити познавање теорије и историје радничке борбе. Ако тог познавања теорије не буде било, радници врло лако могу, након првог краха неких штрајкова или протеста, поново пасти у „ропску покорност пред влашћу”, то јест веру да је овај, превазиђен и нељудски поредак, једини могући.

Извори:

[1]<https://forbes.n1info.rs/biznis/tokom-ove-godine-apoteke-beograd-napustilo-150-zaposlenih-zatvoreno-skoro-30-objekata/>

[2]<https://novaekonomija.rs/vesti-iz-zemlje/radnici-apoteka-beograd-najavili-blokadu-saobracaja-2-februara>

[3]<https://forbes.n1info.rs/vesti/vozaci-gsp-idu-u-protestnu-setnju-5-februara-i-predace-pet-zahteva-skupstini-grada/>

[4]<https://novaekonomija.rs/vesti-iz-zemlje/jura-nudi-radnicima-placeno-odsustvo-ili-sporazumni-raskid-ugovora-uz-otpremnine>

[5]<https://n1info.rs/biznis/sindikato-radnicima-uz-fabrike-jura-u-srbiji-postajemo-u-svojoj-zemlji-roblje-stranih-investitora/>

[6]<https://n1info.rs/biznis/sta-je-100-000-dinara-u-danasnjoj-srbiji-i-je-li-ta-plata-dovoljna-za-dostojanstven-zivot/>

[7]<https://rs.politsturm.com/da-li-je-buducnost-sindikalne-borbe-u-srbiji-svetla>

Оригинални чланак